

На основу члана 60. став 2. и члана 63. став 4. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, број 91/05),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде, доноси

**ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ МЕРА ЗА РАНО ОТКРИВАЊЕ, ДИЈАГНОСТИКУ,
СПРЕЧАВАЊЕ ШИРЕЊА, СУЗБИЈАЊЕ И ИСКОРЕЊИВАЊЕ
ИНФЕКЦИЈА ЖИВИНЕ ОДРЕЂЕНИМ СЕРОТИПОВИМА
САЛМОНЕЛА**

*(Правилник је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије”, број 7/10 од
19. фебруара 2010. године)*

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником утврђују се мере за рано откривање, дијагностику, спречавање ширења, сузбијање и искорењивање инфекција живине одређеним серотиповима салмонела, као и начин њиховог спровођења.

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) *бројлери* су живина старија од 72 сата намењена за производњу меса;
- 2) *власник или држалац живине* је правно или физичко лице у чијем је власништву живина, односно лице које има право чувања, узгоја, транспорта и коришћења живине (у даљем тексту: власник);
- 3) *газдинство* је сваки објекат или простор где се стално или привремено држи или узгаја живина;
- 4) *газдинство за узгој* је објекат за узгој и експлоатацију родитељског јата са најмање 350 јединки, ради репродукције;
- 5) *газдинство за одгој подмлатка* је објекат за одгој младих кока носиља са најмање 350 јединки, ради производње конзумних јаја;
- 6) *газдинство кока носиља* је објекат за држање кокошака са најмање 350 јединки, ради производње конзумних јаја;
- 7) *газдинство за тов живине* је објекат за тов бројлерских пилића са најмање 350 јединки, ради производње меса;
- 8) *живина* су домаће кокошке из рода *Gallus-gallus*;
- 9) *јаја за приплод* су јаја живине намењена за инкубирање и производњу пилића;
- 10) *јато* је сва живина на газдинству исте старости, истог здравственог и имуног статуса, која се држи унутар истог објекта или истог ограђеног простора и представља једну епизоотиолошку целину;
- 11) *једнодневни пилићи* су пилићи старости 72 сата;
- 12) *карантин* је одвојени део газдинства у коме се држи живина у потпуној изолацији без контакта са другом живином и где се спроводе лабораторијска испитивања;

13) *овлашћена лабораторија* је акредитована лабораторија која је овлашћена од стране министарства надлежног за послове ветеринарства (у даљем тексту: Министарство) за спровођење дијагностичког испитивања, у складу са овом правилником;

14) *производна јединица* је део газдинства који је намењен за просторно и вентилационо одвојено држање јата живине и представља одвојену технолошку целину;

15) *салмонеле* су:

(1) салмонела категорије 1: *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium*, осим културе вакциналних сојева;

(2) салмонела категорије 2: *Salmonella hadar*, *Salmonella virchow* и *Salmonella infantis*;

(3) *Salmonella gallinarium pullorum*.

16) *самоконтрола* је дијагностичко испитивање које власник или одговорно лице газдинства спроводи у оквиру интерног контролног програма ради откривања и сузбијања салмонеле и о томе води евиденцију, у складу са овим правилником;

17) *службена контрола* је поступак који спроводи ветеринарски инспектор ради откривања и сузбијања инфекције салмонелом, у складу са овим правилником;

18) *службени надзор* је редовна контрола газдинства од стране ветеринарског инспектора, у складу са овом правилником;

19) *инкубаторска станица* је објект у коме се инкубирају приплодна јаја ради добијања једнодневних пилића.

Инфекција салмонелом

Члан 3.

Сумња на инфекцију салмонелом категорије 1 или категорије 2 постоји ако је после спроведене самоконтроле од стране власника газдинства на газдинству изолована салмонела од стране овлашћене лабораторије.

Инфекција салмонелом категорије 1 или категорије 2 постоји ако је инфекција потврђена од стране овлашћене лабораторије приликом спровођења службене контроле.

Хигијена

Члан 4.

Власник живине на газдинству за узгој, за одгој подмлатка, експлоатацију кока носилца и за тов живине мора да у објектима спроводи хигијенске мере и мере биолошке сигурности, а да живину своје популације држи на начин којим ће ризик од инфекције салмонелом бити смањен на минимум.

Вакцинација

Члан 5.

Власник живине за узгој и одгој подмлатка живине може да изврши вакцинацију пилића и младих носилца против салмонеле категорије 1 према

програму који сачињава надлежна епизоотиолошка служба ветеринарског института.

Вакцинација против *Salmonella gallinarum pullorum* није дозвољена.

Обавеза пријављивања

Члан 6.

Власник живине мора да обавести ветеринарског инспектора о пријему новоусељене живине на газдинство, односно да од надлежне епизоотиолошке службе затражи израду програма самоконтроле.

Овлашћена лабораторија за дијагностику салмонеле прави програм даље контроле.

У случају сумње на инфекцију салмонелом овлашћена лабораторија и власник о томе обавештавају ветеринарског инспектора.

II. ГАЗДИНСТВО ЗА УЗГОЈ ЖИВИНЕ

Самоконтрола на газдинству

Члан 7.

Власник живине за узгој и репродукцију мора да обезбеди да се на његовом газдинству:

1) испитује подмладак родитељског јата тако што ће се узорковати:

(1) једнодневни пилићи, и то:

- ако има пилића уинулих током транспорта узима се узорак од свих уинулих пилића, али не више од 20 јединки,

- узима се збирни узорак прве столице (меконијума) од најмање 300 једнодневних пилића из најмање три различите транспортне кутије. Узорци морају бити репрезентативни за целу испоруку. Збирни узорак се уситњава и од тога се припрема подузорак од 25 грама за испитавање у лабораторији, у складу са тачком 3.1.3 Прилога I - Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonelle enteritidis*, *Salmonelle typhimurium*, *Salmonelle hadar*, *Salmonelle infantis*, i *Salmonelle virchow* код одраслих јата за експлоатацију живине (*gallus gallus*), који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део (у даљем тексту: Прилог I), или

- узима се по 10 грама подложака (папир који се користио као подлога у транспортним кутијама) са остацима измета из 25 различитих кутија пилића. Збирни уложак се уситњава и од њега се припрема подузорак од 25 грама за испитавање у лабораторији у складу са тачком 3.1.1 Прилога I.

Ако постоји мање од 25 транспортних кутија онда се узорци морају узети из свих кутија;

(2) живина стара четири недеље и јединке две недеље пре проношења или пресељења у објекат за производњу испитују се у складу са тачком 2.2.2.1 Прилога I;

2) родитељско јато за експлоатацију током периода носивости, а узорковање се обавља сваке друге недеље током периода ношења. Испитивање ће се вршити у складу са тач. 2, 2.1, 2.2.1, 2.1.1. алинеја друга, 2.2.2. 2.2.2.1, 3, 3.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.2, 3.3. и 3.4. Прилога I;

3) свака пошиљка испоручене хране и да има резултате испитивања на салмонеле од стране произвођача хране.

Власник живине мора да чува записнике о узорковању и резултатима испитивања три године почев од дана добијања резултата испитивања и да их достави на захтев ветеринарског инспектора.

Мере пре службеног утврђивања

Члан 8.

Газдинство или производна јединица стављају се у карантин ако после спроведене самоконтроле и даље постоји сумња на инфекцију салмонелом. Живина и јаја се могу износити само у дијагностичке сврхе.

Службена контрола на газдинству

Члан 9.

У случају пријављивања сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 и категорије 2 ветеринарски инспектор спроводи одмах службену контролу сумњивих газдинстава у свим фазама производње на газдинствима за узгој, у складу са тачком 2.1.2.2, а у вези са тач. 2.2.2.2, 3.1.2, 3.1.3, 3.2 и 3.3. Прилога I.

У случају службене контроле није неопходна самоконтрола газдинства из члана 7. овог правилника.

Мере после потврђене инфекције

Члан 10.

Газдинство се ставља у карантин када је на основу службене контроле потврђена инфекција салмонелом категорије 1. Са газдинстава или газдинства са више производних јединица из заражене производне јединице могу се износити:

1) живина:

- у дијагностичке сврхе,

- ради клања на основу анализе ризика и после одобрења Министарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,

- кокошке носиле ради лишавања живота и нешкодљивог уклањања;

2) неинкубирана јаја:

- ради прераде у објекте за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 1 уништене у складу са посебним прописом,

- ради нешкодљивог уклањања.

Газдинство се ставља у карантин када је на основу службене контроле потврђена зараза салмонелом категорије 2. Са газдинстава или газдинства са више производних јединица из заражене производне јединице могу се износити:

1) кокошке:

- у дијагностичке сврхе,

- после лечења, вакцинације или других врста третмана ради премештања у другу очишћену и дезинфиковану производну јединицу на истом газдинству,

- ради клања на основу анализе ризика и после одобрења Министарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,

-ради нешкодљивог уклањања;

2) неинкубирана јаја:

- ради прераде у објекту за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 2 уништене, у складу са посебним прописом,

- ради нешкодљивог уклањања.

Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Приплодна јаја која се налазе у инкубаторској станици, а која потичу са газдинства за узгој или су из производне јединице са газдинства на коме је потврђена зараза салмонелом категорије 1 или категорије 2 нешкодљиво се уништавају. Излежени пилићи лишавају се живота и нешкодљиво уклањају. Изузетно, може се дозволити да се тек излежени пилићи преместе у другу очишћену и дезинфиковану производну јединицу на истом газдинству где ће бити вакцинсани или на други начин третирани, а за то време фарма за узгој ставља се у карантин.

Дезинфекција

Члан 11.

Дезинфекција газдинства за узгој живине врши се на начин прописан чланом 35.овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 12.

Одређени карантин газдинства за узгој родитељских јата укида се када је зараза салмонелом престала да постоји.

Зараза салмонелом из става 1. овог члана престаје да постоји ако:

1) су све кокошке, неинкубирана јаја и пилићи уклоњени из објекта или заражене производне јединице и ако су заражена приплодна јаја уклоњена из инкубаторских станица;

2) је спроведено чишћење и дезинфекција објекта или производних јединица или инкубаторске станице, извршена дератизација и ако је потврђен негативан налаз на салмонелу (контролни брисеви) од овлашћене лабораторије;

3) је спроведено двоструко лабораторијско испитивање са негативним налазом у размаку од две недеље у објекту или производној јединици где је спроведено лечење или извршена вакцинација кокошака на салмонелу категорије 2. Прва контрола спроводи се после истека времена каренце.

III. ГАЗДИНСТВО ЗА ОДГОЈ ПОДМЛАТКА

Самоконтрола на газдинству за одгој подмладка

Члан 13.

Власник живине за одгој подмлатка мора да обезбеди да се на његовом газдинству:

1) испитују једнодневни пилићи и да се узорковање врши на следећи начин:

- да се узму збирни узорци прве столице (меконијума) од 300 једнодневних пилића из најмање три различите транспортне кутије који морају бити репрезентативни за целокупну испоруку и да се испитивање изврши у овлашћеној лабораторији, у складу са тачком 3.1.2 Прилога I, или

-да се збирни уложак уситни и од њега припреми подузорак од 25 gr за испитивање у лабораторији, у складу са тачком 3.1.1 Прилога I.

Ако постоји мање од 25 кутија за пилиће узорци се морају узети из свих кутија.

Ако има пилића који су угинули током транспорта узима се узорак од свих угунутих пилића, али не више од 20 јединки;

2) испитују јединке на присуство салмонела две недеље пре доношења или премештања у јединцу за производњу, у складу са тач. 2.2 и 3. Прилога II - Шема тестирања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium* код одраслих кока носила, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део (у даљем тексту: Прилог II);

3) за сваку испоручену производну партију хране постоје резултати испитивања на салмонелу.

Власник живине мора да чува записнике о узорковању, као и резултате испитивања три године почев од датума добијања резултата испитивања и да их достави на захтев ветеринарског инспектора.

Стављање у промет младих носила

Члан 14.

Власник на газдинству за одгој подмлатка ради производње конзумних јаја може да стави у промет искључиво младе носиле које су испитане на салмонелу категорије 1 и имају негативан резултат или ако су вакцинисане и имају потврду о вакцинацији.

Мере пре службеног утврђивања

Члан 15.

Ако после спроведене самоконтроле постоји сумња на инфекцију салмонелом кокошке са газдинства за одгој подмлатка носила или из сумњивих производних јединица стављају се у карантин, а могу се износити само:

1) у дијагностичке сврхе;

2) ради клања на основу анализе ризика и после одобрења Министарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради;

3) ради лишавања живота и нешкодљивог уклањања.

Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Службена контрола на газдинству

Члан 16.

У случају сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 или категорије 2, ветеринарски инспектор налаже испитивање живине, и то:

- 1) у свим производним јединицама на газдинству у случају да су *Salmonella enteritidis* или *Salmonella typhimurium* утврђене макар код једне производне јединице носила на газдинству;
- 2) у случају када сматра да је неопходно;
- 3) у складу са тач. 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, и 3.4 и 4. Прилога II.

Мере после потврде заразе

Члан 17.

Газдинство се ставља у карантин када је на основу службене контроле потврђена зараза салмонелом категорије 1. Са газдинстава или газдинства са више производних јединица из заражене производне јединице могу се износити:

- 1) младе коке носиле:
  - у дијагностичке сврхе,
  - ради клања на основу анализе ризика и после одобрења Министарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,
  - ради лишавања животиња и нешкодљивог уклањања;
- 2) јаја:
  - ради прераде у објекту за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да је салмонела категорије 1 уништена у складу са посебним прописом,
  - ради нешкодљивог уклањања.

Газдинство се ставља у карантин када је на газдинству за одгој на основу контроле потврђена зараза салмонелом категорије 2. Са газдинства или са газдинства са производним јединицама из заражене производне јединице могу се износити само:

- 1) младе коке носиле:
  - у дијагностичке сврхе,
  - после вакцинације или лечења ради премештања у другу очишћену и дезинфиковану производну јединицу на истом газдинству,
  - ради клања на основу анализе ризика и после одобрења Министарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,
  - ради лишавања живота и нешкодљивог уклањања;
- 2) јаја:
  - ради прераде у објекту за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 2 уништене у складу са посебним прописом,
  - ради нешкодљивог уклањања.

Дезинфекција

Члан 18.

Дезинфекција газдинства за одгој подмлатка врши се у складу са чланом 35 овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 19.

Наложени карантин газдинства укида се када је зараза салмонелом престала да постоји.

Сматра се да је зараза салмонелом из става 1. овог члана престала да постоји ако:

1) су све јединке уклоњене са газдинства или заражене производне јединице;

2) је спроведено чишћење и дезинфекција објеката или производних јединица и дератизација и када је од стране овлашћене лабораторије потврђен негативан налаз на салмонеле (контролни брис);

3) је спроведено двоструко лабораторијско испитивање са негативним налазом у размаку од две недеље на газдинству или производној јединици где је извршена вакцинација или лечење на салмонелу категорије 1. или категорије 2. Прва контрола се спроводи после истека периода у коме ће се према упутству произвођача створити довољно висок имунолошки заштитни одговор на вакцину.

IV. ГАЗДИНСТВО КОКА НОСИЉА

Самоконтрола на газдинству кока носиља

Члан 20.

Власник живине на газдинству кока носиља мора да обезбеди да се на његовом газдинству врше испитивања на салмонелу у складу са тач. 2, 2.1, 2.2 3. и 3.4. Прилога II.

Испитивање на салмонелу врши се сваке две недеље, а у року када се спроводи службена контрола, самоконтрола од стране власника не мора да се спроводи.

Одредбе овог члана не односе се на објекте у којима се конзумна јаја производе искључиво за сопствене потребе.

Мере пре службеног утврђивања заразе

Члан 21.

Газдинство или сумњива производна јединица ставља се у карантин када позитивни резултати самоконтроле или други показатељи указују да постоји сумња на инфекцију салмонелом категорије 1, а кокошке и јаја могу се износити само у дијагностичке сврхе док се не обави службена контрола на газдинству.

Службена контрола на газдинству

Члан 22.

Ветеринарски инспектор на газдинству кока носиља у периоду експлоатације врши службену контролу на салмонелу, у складу са тачком 2.1, а у вези са тач. 2.2 и 3.4 Прилога II.

У случају службене контроле самоконтрола газдинства није неопходна. Одредбе овог члана не односе се на газдинства која производе конзумна јаја искључиво за сопствене потребе.

У случају пријављивања сумње на инфекцију салмонелом ветеринарски инспектор врши службену контролу сумњивог јата и налаже:

1) да се јаја која потичу са газдинства на коме се појавила сумња на инфекцију салмонелом не смеју стављати у промет као конзумна јаја већ морају проћи термичку обраду;

2) да јаја која потичу са газдинства на коме је потврђена зараза *S. enteritidis* или *S. typhimurium* или јаја са газдинства која нису испитана на салмонелу морају проћи термичку обраду;

3) да се кокошке носиле са газдинства које су испитане на *S. enteritidis* или *S. typhimurium*, а резултати анализа су позитивни, морају се лишити живота и нешкодљиво уклонити, а клање се може спровести у складу са посебним прописима и тада је неопходно предузети све мере да се смањи ризик од ширења заразе.

Мере после потврде заразе

Члан 23.

Објекат се ставља у карантин када се приликом службене контроле на газдинству кока носиља потврди зараза салмонелом категорије 1.

Са газдинства или заражене производне јединице могу се износити:

1) кокошке:

- у дијагностичке сврхе,

- ради клања на основу анализе ризика и после одобрења Министарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,

- ради нешкодљивог уклањања лешева;

2) јаја:

- ради прераде у објекту за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 1 уништене у складу са посебним прописом,

- ради нешкодљивог уклањања.

Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Дезинфекција

Члан 24.

Дезинфекција на газдинству кока носиља врши се у складу са чланом 35. овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 25.

Наложени карантин газдинства укида се када је зараза салмонелом категорије 1 престала да постоји.

Зараза салмонелом категорије 1 престаје ако:

1) су заражене кокошке и јаја уклоњени са газдинства или из заражене производне јединице;

2) је спроведено чишћење и дезинфекција газдинства или производних јединица, предпросторија, прилаза, постројења, уређаја и других предмета који могу бити преносиоци салмонеле и када је од стране надлежне лабораторије потврђен негативан налаз на салмонелу (контролни брисеви). На газдинству и у непосредном окружењу обавезно се врши дератизација.

V. ИНКУБАТОРСКЕ СТАНИЦЕ

Самоконтрола инкубаторских станица

Члан 26.

Власник инкубаторске станице мора да на свом газдинству обезбеди да се из сваке производне партије јаја за насад једног родитељског јата узима најмање један мешовити узорак по инкубатору.

Збирни узорак узима се по принципу случајног узорка са пет различитих тацни или места ваљаоника, тако да је покривена површина од најмање 1 m². Збирни узорак испитује се на салмонеле у овлашћеној лабораторији, у складу са тач. 3.1.1, 3.2, 3.3 и 3.4 Прилога I.

Када се јаја за насад једног приплодног јата за процес инкубације распоређују на неколико инкубатора, јаја из сваког инкубатора треба узорковати, у складу са овим правилником. Јаја која се стављају у инкубатор морају да се обележе ради лакше идентификације.

Ако се у процесу инкубације не користе тацне у инкубаторима онда треба испитивати мешовите узорке од 25 g са 25 различитих тацни. Узорак може да чини здробљено и помешано по 10 g разбијених љуски јаја или да се узорак састоји од меконијума једнодневних пилића.

Власник инкубаторске станице не мора да спроводи испитивање и у инкубаторској станици ако је он и власник газдинства за узгој са кога потичу јаја за насад, а вршио је редовно контролу и испитивање на салмонеле.

Власник инкубаторске станице мора да чува записнике о узорковању и резултате испитивања најмање три године почев од дана добијања резултата испитивања, као и да их достави на захтев ветеринарског инспектора.

Мере код сумње на инфекцију

Члан 27.

Инкубатор или сумњива инкубаторска јединица ставља се у карантин ако постоји сумња да се у инкубатору налазе приплодна јаја са инфицираног газдинства салмонелом категорије 1 или категорије 2 или да се налазе управо излежени пилићи од таквих јаја.

Из инкубатора или из сумњиве инкубаторске јединице приплодна јаја или једнодневни пилићи могу се износити само у дијагностичке сврхе.

Са јајима из инкубаторске станице која су обележена као јаја за насад поступа се у складу са чланом 10. став 4. овог правилника.

Власник инкубаторске станице мора да спроводи мере дезинфекције и дератизације.

Једнодневни пилићи или јаја за насад из инкубаторске станице или инкубаторске јединице са позитивним резултатом испитивања на салмонеле категорије 1 или категорије 2 не смеју се стављати у промет, осим у случају из члана 10. став 4. овог правилника.

Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Дезинфекција

Члан 28.

Дезинфекција инкубаторске станице врши се у складу са чланом 35. овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 29.

Зараза салмонелом престаје и карантин се укида ако:

- 1) су сви заражени једнодневни пилићи и јаја за насад уклоњени из инкубаторске станице или заражене инкубаторске јединице;
- 2) је спроведено чишћење и дезинфекција инкубаторске станице или инкубаторских јединица и дератизација и када је од стране овлашћене лабораторије добијен негативан налаз на салмонелу (контролни брисеви).

VI. ГАЗДИНСТВА ЗА ТОВ ЖИВИНЕ

Самоконтрола на газдинству за тов живине

Члан 30.

Власник газдинства за тов живине, односно бројлера на свом газдинству мора да врши испитивање бројлера ради одређивања серотипова салмонела.

Јато бројлера мора да буде испитано на присуство салмонеле пре него што се упути на клање.

Резултати испитивања треба да буду познати 14 дана пре него што се животиње упуте у кланицу.

Испитивања узорака бројлера спроводи се у складу са тач. 3.1, 3.2 и 3.3. Прилога III - Шема тестирања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium* код јата бројлера, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део (у даљем тексту: Прилог III).

Мере сумње на инфекцију

Члан 31.

Газдинство или производна јединица ставља се у карантин ако после испитивања на присуство салмонела на газдинству за тов живине од стране власника постоји сумња на инфекцију салмонелом категорије 1.

Са сумњивог газдинства или производне јединице могу се износити само:

- 1) бројлери у дијагностичке сврхе;
- 2) бројлери ради клања на основу анализе ризика и после одобрења министарства надлежног за послове ветеринарства када су предузете све мере за

спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради;

3) бројлери ради лишавања живота и нешкодљивог уклањања.

Мере из овог члана примењују се на сву товну живину која иде у промет, осим оне која се налази на газдинствима и користи се за сопствене потребе.

Службена контрола

Члан 32.

У случају сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 овлашћена лабораторија и власник живине дужни су да исту пријаве ветеринарском инспектору који ће спровести службену контролу, у складу са тач. 1, 2 и 3.1 – 3.3. Прилога III.

Мере после потврде заразе

Члан 33.

Када се на основу службене контроле на газдинству за тов живине потврди зараза салмонелом категорије 1 све јединке у јату морају бити лишене живота и нешкодљиво уклоњене како би се смањио ризик ширења салмонеле.

Мере из става 1. овог члана неће се примењивати:

1) на бројелере који се упућују у овлашћену лабораторију у дијагностичке сврхе;

2) на бројлере ради клања на основу анализе ризика и после одобрења министарства надлежног за послове ветеринарства када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради.

Укидање заштитних мера

Члан 34.

Зараза салмонелом је престала да постоји ако је са газдинства или из производне јединице уклоњена сва живина, ако је спроведено чишћење, дезинфекција и дератизације и када је од стране овлашћене лабораторије потврђен негативан налаз на салмонелу (контролни брисеви).

Дезинфекција

Члан 35.

После уклањања живине и јаја са заражених газдинстава или из заражене производне јединице потребно је:

1) извршити механичко чишћење и прање, дезинфекцију производних објеката, прилаза, постројења, уређаја и других предмета који могу бити контаминирани салмонелама категорије 1 и/или 2 и спровести дератизацију;

2) спалити храну и простирку која може бити носилац салмонеле категорије 1 и/или 2 или спаковати заједно са живинским ђубривом. Храна се може подвргнути третману којим је обезбеђено уништавање салмонеле категорије 1 и/или 2 под условом да не постоји опасност од ширења инфективног агенса;

3) спаковати ђубриво на место које је недоступно за живину, дезинфиковати и складиштити најмање три недеље. Течне излучевине из живинских објеката или осталих локација за чување живине треба дезинфиковати;

4) спалити и нешкодљиво уклонити инфицирани материјал из инкубатора (картонске кутије, улошци за јаја и други отпад) и све задрљане површине очистити и дезинфиковати како би се спречило ширење салмонела.

Заштитне мере код салмонеле *Gallinarum pullorum*

Члан 36.

Овлашћена лабораторија и власник газдинства у свим врстама производње живине дужни су да налаз о постојању инфекције *Salmonellom gallinarum pullorum* која је изолована и потврђена у оквиру самоконтроле и службене контроле одмах пријаве ветеринарском инспектору.

Ветеринарски инспектор мора да нареди лишавање живота и нешкодљиво уклањање живине са газдинства ако је потврђена инфекција *Sallmonelom gallinarum pullorum*.

Вакцинација против *Sallmonele gallinarum pullorum* није дозвољена, као ни вакцина која садржи антиген *Sallmonele gallinarum pullorum* у било које сврхе (тестови у научне сврхе, огледне фарме).

Изузетно, Министарство може одобрити одступање од става 3. овог члана уколико се не доводи у питање ширење заразе.

Службени надзор

Члан 37.

Ветеринарски инспектор врши службени надзор газдинстава за узгој, за одгој подмлатка, кока носиља, за узгој товне живине и инкубаторских станица, у складу са овим правилником.

VII.ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 38.

Даном почетка примене овог правилника престају да важе одредбе Правилника о мерама за сузбијање и искорењивање тифуса живине („Службени лист СФРЈ”, број 6/88) и Правилника о мерама за сузбијање и искорењивање салмонелозе пернате живине („Службени лист СФРЈ”, број 6/88), које се односе на домаћу кокош *Gallus-gallus*.

Члан 39.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 1. марта 2010. године.

Број: 110-00-288/2009-09
У Београду, 8. фебруара 2010. године

МИНИСТАР

др Саша Драгин

ПРИЛОГ I

Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonelle enteritidis*, *Salmonelle typhimurium*, *Salmonelle hadar*, *Salmonelle infantis*, i *Salmonelle virchow* код одраслих јата за експлоатацију живине (*gallus gallus*)

1. Шема за узимање узорака

Шема за узимање узорака мора да обухвати родитељска јата за експлоатацију живине која се састоји од најмање 350 јединки (у даљем тексту: јата за експлоатацију).

2. Мониторинг над живином за експлоатацију

2.1 Место, учесталост и статус узорковања (самоконтрола/службена контрола)

Узорци за експлоатацију родитељских јата узимају се на захтев власника и на захтев ветеринарског инспектора, као део службених контрола.

2.1.1 Узорковање на захтев власника (самоконтрола)

Узорковање се мора обављати сваке две недеље на основу програма овлашћене лабораторије и власник може одабрати од две наведене могућности да ради самоконтролу:

- у инкубаторској станици, или
- на газдинству.

Овлашћена лабораторија ће вршити испитивање узорака од родитељских јата бројера и родитељских јата кокошака носиља.

Узорковање приплодних јаја намењених за извоз мора се обавити на газдинству.

Овлашћена лабораторија о резултатима серотипизације на салмонеле мора да обавести ветеринарског инспектора.

2.1.2 Узорковање у склопу службених контрола

2.1.2.1 Службено узорковање се спроводи на захтев власника у инкубаторској станици и на захтев власника на газдинству према шеми:

- и поред узорковања при самоконтроли (сваке две недеље) службено узорковање се врши сваких 16 недеља у инкубаторској станици, које ће у том случају заменити једно узорковање на захтев власника;

- и поред узорковања при самоконтроли (сваке две недеље) службено узорковање у објекту врши се два пута у току производног циклуса, с тим да се прво узорковање уради у току четири недеље после проношења или преласка у јединицу за проношење, а друго узорковање при крају носивости или најмање осам недеља пре краја производног циклуса;

- на газдинству са кога потичу приплодна јаја ради потврде одговарајуће салмонеле после позитивног налаза на основу узорковања при самоконтроли, урађеног у инкубаторској станици.

2.1.2.2 Када се службено узорковање спроводи на захтев власника односно држаоца живине на газдинству узорковање при самоконтроли спроводи се три пута у току производног циклуса:

- четири недеље после преласка на фазу ношења или у јединицу за ношење;

- при крају фазе ношења, али најмање осам недеља пре краја производног циклуса;

- током производње између претходна два узорковања.

2.2 Процедура узимања узорака

2.2.1 Припрема узорака у инкубаторској станици

Узима се најмање један мешовити узорак (меконијум, неинкубирана јаја, угинули ембриони, љуске јаја) по сваком јату за узгој приликом сваког узорковања. Узорковање треба да се обави на дан излегања, када су доступни узорци од свих узгојних јата. Уколико има више од 50.000 јаја од једног јата треба узети од тог јата и други узорак.

Узорак се састоји од најмање:

- једног мешовитог узорка са видљиво запрљаних површина тацни ваљаоника узетих као случајни узорци са пет појединачних тацни ваљаоника или места ваљаоника тако да се покрије најмање $1m^2$. Уколико приплодна јаја од једног родитељског јата заузимају више од једне инкубаторске станице у том случају узима се збирни узорак. Уколико су приплодна јаја распоређена до пет инкубаторских станица узорак се узима из сваке инкубаторске станице. Уколико има више од пет инкубаторских станица збирни узорак се узима из укупно пет инкубаторских станице, или

- једног узорка паперја узетог са једном или више навлачених навлака са најмање 900 cm^2 укупне површине, који је сакупљен одмах после уклањања пилића. Узорак паперја узима се са читаве површине пода од најмање пет ваљаоника са пет локација, уколико излежени пилићи заузимају до пет инкубатора, а потичу из истог родитељског јата мора да се узме најмање један узорак по родитељском јату;

- у случају да се не користе облоге тацни ваљаоника могу се узети мешовити узорци од по 10 gr разбијених љуски јаја са 25 одвојених места ваљаоника из највише пет инкубаторских станица са излеженим јајима из једног јата, које се измрве, измешају, па се узима подузорок од 25gr.

Оваква процедура мора се примењивати приликом узорковања на захтев власника, као и приликом службеног узорковања.

2.2.2 Припрема узорака на газдинству

2.2.2.1 Узорковање при самоконтроли на захтев власника

Узорковање се пре свега састоји од узорака фецеса у циљу откривања 1% преваленце унутар јата са поузданошћу од 95 %. Да би се постигао такав резултат узорци се формирају на следећи начин:

1) збирни узорак састављен од појединачних узорака свежег фецеса од којих је сваки тежак најмање 1 gr узетих као случајни узорци на газдинству у којима се држи живина, или уколико јединке имају слободан приступ у више од једне производне јединице на предметном газдинству узима се из сваке. Фецес се за анализу збирног узорка мора груписати у најмање два збирна узорка.

Број места са којих треба узети индивидуалне узорке фецеса како би се направио збирни узорак је следећи:

Број јединки које се држе у објекту	Број узорака фецеса који се узимају из објекта или из групе објеката на газдинству
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1 000 или више	300

2) узимање бриса фецеса са назувака за обућу или узимање узорака прашине:

- ватирани назувци за обућу за узимање бриса фецеса који се користе треба да имају адекватну способност упијања како би упили влагу. Чарапе од тубасте газе су такође прихватљиве;

- површину ватираног назувка за обућу за узимање бриса фецеса треба навлажити употребом одговарајућег разблаживача (као што је 0,8% натријум-хлорид, 0,1% пептона у стерилној дејонизованој води или стерилна вода);

- треба газити унаоколо тако да се покупи репрезентативни узорак из свих делова објеката укључујући делове на којима се налази простирка и решетке, уколико су решетке довољно безбедне да се по њима може ходати. Све производне јединице у једном газдинству морају бити обухваћене узорковањем. По завршетку узорковања у изабраном објекту ватирани назувци за обућу за

узимање бриса фецеса морају се пажљиво скинути и спаковати тако да се не одстрани накупљени материјал.

Узорковање се врши са:

- пет пари назувака за обућу од којих сваки треба да покрије 20% површине живинарника; узорци бриса могу бити сакупљени у збирни узорак ради анализе у најмање два збирна узорка, или

- најмање једним паром назувака којим треба да се репрезентује читава површина живинарника. Узорковање прашине се сакупља са различитих места живинарника са површине на којима није видљиво присуство прашине и приликом узимања овог узорка прашине треба користити један или више навлажених назувака да би се покрило најмање 900 cm² целе површине;

3) када су у питању родитељска јата за експлоатацију која се узгајају у кавезима могу се узимати узорци од мешовитог фецеса узетог са покретних трака за сакупљање измета, са сакупљача измета или из септичких јама у зависности од типа објекта. Треба сакупити два узорка од најмање 150 gr ради индивидуалног тестирања:

- са покретних трака испод сваког реда кавеза које се редовно крећу и које се празне у систем континуираних плочастих транспортера или у систем конвејера,

- из система септичких јама код којих се испод кавеза сакупља измет у септичку јаму испод објекта,

- из система септичке јаме код објеката са кавезима код којих се дно кавеза отвара и фецес пада директно у јаму. Обично у објекту постоји неколико група кавеза. Збирни узорак узет од сваке групе кавеза прикључује се укупном збирном узорку. Узимају се по два збирна узорка од сваког јата.

Код система са покретним тракама или са сакупљачима фецеса системе треба пустити у погон на дан узорковања пре самог узорковања.

Код система са кавезима код којих не постоји ни систем покретне траке ни систем сакупљача мора се узети збирни узорак из септичке јаме.

Код система са покретном траком за сакупљање измета узима се збирна фекална материја са краја траке на којем се трака празни.

2.2.2.2 Службено узорковање

Узорковање при самоконтроли врши се као што је наведено под тачком 2.2.2.1

Потврдно узорковање после утврђивања одговарајуће салмонеле на основу узорака који су узети у инкубаторској станици обавиће се:

- поред узорковања које је наведено у тачки 2.2.2.1 појединачно узорковање се ради по принципу случајног избора. Из сваког објекта на газдинству узима се највише пет јединки по објекту, осим ако ветеринарски инспектор не сматра да треба узети узорке од већег броја јединки;

- испитивање ће се састојати од теста за утврђивање антимикроба или ефекта инхибиције раста бактерије у узорцима. Резултат теста је позитиван ако је позитивна само једна јединка.

- када се не утврди присуство одређене салмонеле, али се утврди присуство антимикроба или ефекта инхибиције раста бактерија у узорцима, понављаће се узорковање код јата ради утврђивања одговарајуће салмонеле и ефекта инхибиције раста бактерија док се не утврди потпуно одсуство ефекта инхибиције раста бактерија или ће јато за експлоатацију бити уништено.

У случају сумње:

- у изузетним случајевима када постоји разлог за сумњу да су негативни резултати приликом првог службеног узорковања на газдинству нетачни може се обавити друго службено узорковање ради потврде на фецесу или јединкама (ради откривања салмонеле у организмима);

- у изузетним случајевима када има разлога за сумњу на нетачне позитивне резултате узорковања обављеног на газдинству на захтев власника може се спровести накнадно службено узимање узорака.

3. Испитивања узорака

3.1 Припрема узорака

3.1.1 Подметачи инкубаторске корпе:

- ставе се у 1 l пуфероване пептонске воде (Buffered Peptone Water-BPW) која је претходно загрејана на собној температури и благо се промеша;

- рад на култури узорка се наставља применом методе детекције

3.1.2 Узорци узети преко ватираних назувака за обућу за узимање бриса фецеса и узорци прашине:

- пажљиво се распакује пар назувака за обућу за узимање бриса фецеса (или чарапа) и за узимање узорка прашине (назувци од тканине), како би избегло расипање нахватане фекалне материје или накупљене прашине. То се стави у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре. Назувке за обућу, чарапе и назувке од тканине треба потпуно потопити у пуферовану пептонску воду тако да око узорка буде довољно течности да би се инфективни агенс одвојио од узорка. Ако је неопходно може се додати и више пуферованог пептонског раствора. Одвојено се припрема раствор за узорке узете преко назувака за обућу и узете преко назувака од тканине;

- када се пет пари назувака за обућу за узимање бриса фецеса или чарапа групишу у два збирна узорка, сваки збирни узорак се стави у 225 ml или више пуфероване пептонске воде, тако да сви узорци буду потпуно потопљени у пуферовану пептонску воду;

- добро измешати до потпуног засићења узорка и наставити рад на култури узорка применом методе детекције

3.1.3 Узорци који су узети од остале фекалне материје

- у лабораторију се стави сваки узорак (или збирни узорак ако се он користи) у исту количину пуфероване пептонске воде и благо помеша;

- узорак се остави да омекша у наредних 10-15 минута, а затим благо измеша;

- непосредно после мешања издвоји се 50 gr мешавине и дода у 200 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре;

- наставља се рад на култури узорка применом методе детекције

3.2 Метод детекције

Користи се акредитована метода за дијагностику салмонеле коју примењује овлашћена лабораторија.

Од назувака за обућу за узимање бриса фецеса и узорака узетих од остале фекалне материје може се узети обогаћени бујон инкубиране пуфероване пептонске воде ради даљег рада на култури. Затим се инкубирају оба узорка у пуферованој пептонској води. Узима се 1 ml инкубираног бујона са сваког узорка и добро измеша, а затим се узима 0,1 ml мешавине и нанесе на MSR/V плочице на уобичајен начин.

Не смеју се трести ни мешати узорци у пуферованој пептонској води после инкубације јер се тиме отпуштају инхибиторске честице и смањује изолација која настаје на подлози.

3.3 Серотипизација

Потребно је одредити тип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann-White шеми.

3.4 Складиштење соја бактерија

Сојеви бактерија изоловани током службених контрола морају се складиштити ради даље фаготипизације или тестирања на антимикуробну резистенцију употребом уобичајених метода узимања културе, како би се обезбедио интегритет сојева најмање две године.

4. Резултати и извештавање

Јато за експлоатацију је позитивно када се присуство одговарајуће салмонеле (која не спада у вакцинални сој) изолује у једном или више узорака фецеса узетих на газдинству. Ово се не примењује у изузетним случајевима код сумњивих јата за експлоатацију када утврђивање салмонеле на газдинству на захтев власника није потврђено службеним узорковањем.

Укупни резултати узорковања и испитивања јата за експлоатацију на нивоу газдинства: свако јато за експлоатацију узеће се само једном у обзир без обзира на број узорковања и тестирања која се спроводе.

Позитивна јата за експлоатацију узеће се само једном у обзир без обзира на број узорковања и испитивања која се спроводе.

У извештају се наводи:

- детаљан опис шеме узорковања и тип узорака који је узет за испитивање;
- број постојећих јата за експлоатацију и оних која су тестирана;
- резултати тестирања;
- објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

ПРИЛОГ II

Шема тестирања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium* код одраслих кока носиља.

1. ШЕМА ЗА УЗИМАЊЕ УЗОРАКА

Шема за узимање узорака мора да обухвати сва јата одраслих кока носиља (у даљем тексту: јата носиља).

2. МОНИТОРИНГ НАД ЈАТИМА НОСИЉА

2.1 Учесталост и статус узорковања

Узорци за испитивање на салмонеле код јата носиља узимају се на захтев власника и ветеринарског инспектора.

Узимање узорака на захтев ветеринарског инспектора обавља се сваких 15 недеља.

Прво узорковање обавља се када су носиље старе 24 ± 2 недеље.

Узорковање које обавља овлашћена лабораторија врши се:

- на једном јату годишње по газдинству које броји најмање 1 000 јединки;
- при старости од 24 ± 2 недеље код јата носиља која се држе на газдинствима

у којима је салмонела утврђена код претходног јата;

- у случају када постоји сумња на инфекцију *Salmonella enteritidis* или *Salmonella typhimurium* као резултат епизоотиолошког увиђаја код појаве болести које се преносе храном;

- на свим осталима јатима носиља на газдинству у случају да су *Salmonella enteritidis* или *Salmonella typhimurium* утврђене код једног јата носиља на газдинству;

- у случајевима када ветеринарски инспектор сматра да је неопходно да контролише јато на газдинству.

Службено узорковање може да замени једно узорковање на захтев власника.

2.2 Извештај о узимању узорака

Да би се постигла максимална сензитивност узорковања узимаће се узорци и од фекалне материје и из окружења:

- код јата која се држе у кавезима узимаће се 2 x 150 gr збирног фецеса са свих покретних трака или сакупљача измета на газдинству пошто се пусти у погон систем за уклањање измета. У кавезима код којих не постоје сакупљачи измета или покретне траке мора се сакупити 2 x 150 gr мешовитог свежег фецеса са 60 различитих локација испод кавеза;

- на газдинствима где се живина држи на подном систему треба узети два пара ватираних назувака за обућу за узимање бриса фецеса или чарапа под условом да се између узимања два узорка бриса не мења заштитна обућа.

Када узорковање спроводи овлашћена лабораторија треба узети 250 ml узорка који у себи садржи најмање 100 gr прашине са великих извора прашине из целокупног објекта. У случају да нема довољно прашине треба узети додатни узорак од 150 gr збирног фецеса или употребити још један пар ватираних назувака за обућу за узимање бриса фецеса или чарапа.

Да би се постигао задовољавајући резултат приликом узимања узорака спроводе се додатни неопходни тестови како би резултати испитивања на салмонелу код живине показали да не постоји употреба агенса антимикуоба.

Када се не потврди присуство *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium*, али се утврди присуство агенса антимикуоба утврди инхибиција раста микроорганизама, односно утврди се да су животиње биле третиране антимикуобним средствима испитивање ће се сматрати неуспелим, а узорковање и испитивање ће се понављати све док се не потврди присуство салмонела или се докаже да није било раста микроорганизама. Ако се не може потврдити присуство или одсуство узрочника јато ће се сматрати позитивним на инфекцију салмонелама и биће уништено.

Ако постоји сумња на лажне негативне резултате приликом првог службеног узорковања може се спровести друго потврдно испитивање које се састоји од узорковања фецеса или живине.

Када надлежни орган има разлога за сумњу на неправилно узорковање спроведено на иницијативу власника односно држаоца живине може се спровести службено узорковање.

3. ИСПИТИВАЊЕ УЗОРАКА

3.1 Транспорт и припрема узорака

Узорци се шаљу лично или путем курира у овлашћену лабораторију на дан сакупљања узорака. У лабораторији се узорци држе до испитивања у фрижидеру, а које се мора обавити у року од 48 сати после пријема.

3.1.1 Узорци који се узимају преко ватираних назувака за обућу за узимање бриса фецеса:

- пажљиво се распакују два пара ватираних назувака за обућу за узимање бриса фецеса (или чарапа) како би избегло расипање нахватане фекалне материје која се сакупља и ставља у 225 ml пуфероване пептонске воде (Buffered Peptone Water-BPW) која је претходно загрејана до собне температуре,

- узорак се добро измеша до потпуног засићења и наставља рад на култури узорака применом методе детекције.

3.1.2 Узорци узети од остале фекалне материје и прашине:

- узорци фецеса се сакупе и добро измешају, а затим се узима подузорак од 25 gr ради добијања културе,

- подузорак од 25 gr треба да се стави у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре.

- треба наставити рад на култури узорака применом методе детекције.

Ако је постигнут договор о примени ИСО стандарда за припрему фецеса ради утврђивања салмонеле, у том случају треба применити те стандарде који замењују претходно наведене одредбе о припреми узорака.

3.2 Метод детекције

Овај метод препоручила је Референтна лабораторија Заједнице (РЛЗ) за Салмонелу у Билтховену, Холандија и он је описан у постојећој верзији нацрта Анекса Д ИСО 6579 (2002): „Детекција Салмонелле спп. у фецесу животиња и у узорцима из фазе примарне производње

Код овог метода користи се полуврсти медијум (модификовани полуврсти Rappaport-Vassiladis медијум, MSRV, као једино средство за селективно обогаћивање.

3.3 Серотипизација

Потребно је одредити тип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann-White шеми.

3.4 Чување изолованих сојева бактерија

Сојеви бактерија изоловани из узорака које је сакупила овлашћена лабораторија достављају се референтној лабораторији ради даље фаготипизације или тестирања на антимикуробну резистенцију. Метода чувања културе морају обезбедити преживљавање сојева најмање две године.

4. РЕЗУЛТАТИ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Јато носиља је позитивно када се присуство *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium* (које не спадају у сој вакцине) изолују у једном или више узорака узетих од јата носиља.

Позитивна јата носиља оцењиваће се само једном без обзира на број узорковања и тестирања која се спроводе и биће наведена у извештају само у првој години када је дијагностикована болест.

У извештају се наводи:

- укупан број јата кока носиља која су испитана и број јата носиља испитана за сваки статус узорковања у складу са тачком 2.1 овог прилога;
- укупан број инфицираних јата и резултати испитивања за сваки статус узорковања;
- објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

Резултати и све додатне важеће информације достављаће се у извештају о кретањима и изворима зооноза.

ПРИЛОГ III

Шема тестирања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium* код јата бројлера

1. Учесталост и статус узорковања:

- узорци од свих јата бројлера узимаће се на захтев власника и од стране ветеринарског инспектора,

- узимање узорака на захтев власника обавиће се у року од две недеље пре него што се бројлери пошаљу на клање,

- узимање узорака по налогу ветеринарског инспектора сваке године обухватиће најмање једно јато бројлера на 10% газдинстава која имају више од 5.000 јединки и обавиће се на основу ризика сваки пут када ветеринарски инспектор сматра да је то неопходно. Узимање узорака које обави ветеринарски инспектор може да замени узимање узорака на захтев власника.

Ветеринарски инспектор може да одлучи да узме узорак најмање из једне производне јединице бројлера по турнусу на газдинствима са више производних јединица ако се:

- примењује систем „све унутра /све напоље“,

- исти систем управљања примењује на сва јата,

- иста храна и вода дају свим јатима,

- током једне године и током најмање шест турнуса врши испитивање на салмонеле у складу са мониторинг шемом код свих јединки на газдинству и ветеринарски инспектор је узео узорке од свих, бар при једном турнусу,

- сви резултати тестова на *Salmonella enteritidis* или *Salmonella typhimurium* су негативни.

2. Упутство за узимање узорака

Употребљава се најмање два пара назувака за обућу за узимање бриса фецеса /чарапа. У случају јата бројлера која се гаје на поду узорци се узимају само са простора унутар објекта.

Сви узорци бриса фецеса са назувака за обућу/чарапа треба да се сакупе у један узорак.

Код јата која броје мање од 100 бројлера када се не могу користити назувке за обућу/чарапе за узимање бриса фецеса узорци се могу сакупити руком, тако што се назувци за обућу за узимање бриса фецеса или чарапе навуку преко руку у рукавицама или ако то није могуће примењује се нека друга техника узимања узорака фецеса која одговара циљу.

Пре него што се навуку назувци за обућу за узимање бриса фецеса, њихову површину треба наквасити растварачем (MRD-maximum reservoir diluent: 0,8% физиолошког раствора, 0,1% пептона у стерилној дејонизованој води) или у стерилној води или у неком другом растварачу. Није дозвољена употреба воде са газдинства, која садржи антибиотике или друга додатна средства за дезинфекцију. Назувке за обућу за узимање бриса фецеса или чарапе пре употребе се могу аутоклавирати са растварачем у врећи за аутоклавирање или у тегли.

Растварачи се такође могу нанети после обувања чизама употребом спреја или бочице за испирање.

Сваким паром назувака треба обухватити по 50% површине објекта.

По завршетку узимања узорака назувке за обућу за узимање бриса фецеса/чарапе треба пажљиво скинути тако да се не оштети накупљени материјал.

Назувци за обућу за узимање бриса фецеса могу се изврнути за узимање бриса фецеса, како би се сачувао материјал и треба их ставити у кесу или у посуду и означити.

Ако ветеринарски инспектор спроводи узорковање због сумње на инфекцију салмонелама и у било ком другом случају када сматра да је то неопходно спровешће додатне одговарајуће тестова тако да на резултате испитивања салмонелозе код јата бројлера не утиче употреба антибиотика код ових јата.

3. Испитивање узорака

3.1 Транспорт и припрема узорака

Узорци се шаљу у овлашћену лабораторију у року од 25 сати после сакупљања. Узорци се у лабораторији држе у фрижидеру до испитивања које се обавља у року од 48 сати после пријема.

Пар назувака за обућу за узимање бриса фецеса/чарапа мора се пажљиво распаковати да би се избегло расипање накупљеног фекалног материјала. Материјал треба сакупити и ставити у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре.

Узорак треба добро измешати до потпуног засићења и наставити рад на засејавању културе узорака применом методе детекције.

Ако је постигнут договор о примени ISO стандарда за припрему фецеса ради утврђивања салмонелозе у том случају треба применити те стандарде и они замењују одредбе о припреми узорака.

3.2 Метод детекције

Користи се метод који је препоручила Референтна лабораторија Заједнице (РЛЗ) за Салмонелу у Билтховену, Холандија. Овај метод је описан у постојећој верзији нацрта Анекса Д ИСО 6579 (2002): „Детекција Салмонелла спп. у фецесу животиња и у узорцима из фазе примарне производње“

Код овог метода користи се получврсти медијум (модификовани получврсти Rapoport-Vassiladis медијум, MSRV) као једино средство за селективно обогаћивање.

3.3 Серотипизација

Треба одредити серотип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann-White шеми.

3.4 Чување изолованих сојева бактерија

Сојеви бактерија изоловани из узорака које је сакупила овлашћена лабораторија достављају се референтној лабораторији ради даље фаготипизације

или тестирања на антимикуробну резистенцију. Метода чувања културе морају обезбедити преживљавање сојева најмање две године.

4. Резултати и извештавања

4.1 Израчунавање преваленце

Јато бројлера је позитивно када је присуство *Salmonella enteritidis* и/или *Salmonella typhimurium* (које не спадају у сој вакцине) потврђене у јату у било ком тренутку.

Позитивна јата бројлера узеће се само једном у обзир по једном турнусу без обзира на број узорковања и испитивања која се спроведу и биће наведена у извештају само за ону годину у којој су добијени први позитивни узорци.

4.2 Извештавање

У извештају се наводи:

- укупан број јата бројлера од којих су узети узорци;
- укупан број инфицираних јата бројлера;
- сви изоловани серотипови Салмонеле (укључујући и остале серотипове осим *Salmonella enteritidis* и *Salmonella typhimurium*);
- објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

Резултати и све релевантне информације достављају се ветеринарском инспектору.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРАВИЛНИКА

Правни основ за доношење овог правилника садржан је у члану 60. став 2. и члану 63. став 4. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, број 91/05).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ОВОГ ПРАВИЛНИКА

Овај правилник потребно је донети из разлога усаглашавања постојећих аката са прописима Европске уније из области примарне живинарске производње, као и због безбедности хране (месо и јаја) која се конзумира и која ће се извозити.

III. САДРЖИНА ПРАВИЛНИКА

Овим правилником утврђују се мере за рано откривање, дијагностику, спречавање ширења, сузбијање и искорењивање инфекција живине одређеним серотиповима салмонела у свим облицима живинарске производње.

Сумња на инфекцију салмонелом категорије 1 или категорије 2 постоји ако је после спроведене самоконтроле од стране власника газдинства на газдинству изолована салмонела од стране овлашћене лабораторије.

Инфекција салмонелом категорије 1 или категорије 2 постоји ако је инфекција потврђена од стране овлашћене лабораторије приликом спровођења службене контроле.

Власник живине за узгој и одгој подмладка живине може да изврши вакцинацију пилића и младих носиља против салмонеле категорије 1 према програму који сачињава надлежна епизоотиолошка служба ветеринарског института.

Вакцинација против *Salmonella gallinarum pullorum* није дозвољена.

IV. СТУПАЊЕ НА СНАГУ ПРАВИЛНИКА

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.